

ETELÄ-POHJANMAAN ALUEELLISTA SIIRTYMÄ KOSKEVA SUUNNITELMA

1. Siirtymäprosessin pääpiirteet ja niiden alueiden yksilöinti, joihin siirtymä vaikuttaa kielteisimmin jäsenvaltiossa

Tekstikenttä (12 000)

Viite: 11 artiklan 2 kohdan a alakohta

1.1 Luonnos odotetusta prosessista, jolla pyritään saavuttamaan vuotta 2030 koskevat unionin energia- ja ilmastotavoitteet ja siirtymään ilmasto-neutraaliin talouteen vuoteen 2050 mennessä yhdenmukaisesti kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien ja muiden olemassa olevien siirtymää koskevien suunnitelmien tavoitteiden mukaisesti sekä aikataulusta, jonka mukaan toiminnot, kuten kivi- ja ruskohiilen louhinta tai hiiltä käyttävä energiantuotanto, lopetetaan tai niitä vähennetään asteittain

Strateginen viitekehys kohti ilmastoneutraaliutta

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaan (10.12.2019) on kirjattu: ”Hallitus toimii tavalla, jonka seurauksena Suomi on hiilineutraali vuonna 2035 ja hiilinegatiivinen nopeasti sen jälkeen. Tämä tehdään nopeuttamalla päästövähennystoimia ja vahvistamalla hiilinieluja.” Hallitusohjelma on sisällytetty Suomen yhdistettyyn ja kansalliseen energia- ja ilmastosuunnitelmaan, joka toimitettiin Euroopan komissiolle (EY) joulukuussa 2019 energiaunionin hallinnasta ja ilmastotoimista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/2001 vaatimusten perusteella.

Kansallinen energia- ja ilmastostrategia vuodelle 2030 sekä keskipitkän aikavälin ilmastomuutospoliittinen suunnitelma vuodelle 2030 ohjaavat Suomen siirtymistä kohti ilmastoneutraaliutta. Suomen tavoitteena on nostaa uusiutuvan energian osuus vähintään 51 prosenttiin energian kokonaiskulutuksesta ja 30 prosenttiin tieliikenteen käyttämän energian loppukulutuksesta. Energiatehokkuuden osalta tavoitteena on pitää energian loppukulutus enintään tasolla 290 TWh. Siirtymäprosessi toteutetaan rinnakkain muiden olemassa olevien alueellisten, kansallisten ja EU-tason toimien kanssa. Strategian valmistelussa otetaan huomioon myös komissiolta kesällä 2021 tulevat Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa (’Green Deal’) koskevaan tiedonantoon liittyvät säädösehdotukset vuoden 2030 tavoitteiden tiukentamisesta sekä eri ministeriöissä tehtävä sektorikohtainen selvitystyö: Toimialojen vähähiilisyystiekartat (TEM), Rakentamisen hiilijalanjälkityö (YM), Fossiilittoman liikenteen tiekartta ((LVM) ja VM:n verotyöryhmät: Energiaverotuksen uudistus ja Liikenteen verotuksen uudistus (<https://tem.fi/ilmasto-ja-energiastrategia>))

Hallitus julkaisi helmikuussa 2020 etenemissuunnitelman/tiekartan, jonka tavoitteena on tehdä Suomesta maailman ensimmäinen hiilineutraali yhteiskunta vuoteen 2035 mennessä, sekä joukon toimenpiteitä nopeuttamaan siirtymistä kohti hiilineutraaliutta. Valtioneuvoston tiekartta hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseksi ”Reilulla siirtymällä kohti hiilineutraalia Suomea” määrittelee Suomen oikeudenmukaisen siirtymäagendan toteutuksen. Reilun siirtymän varmistamiseksi hallitus seuraa ohjelmatyönsä sosiaalisia, alueellisia ja työllisyysvaikutuksia. Rakennemuutoksessa tuetaan työllisyyttä ja elinvoiman kannalta haasteellisten alueiden ja toimialojen kestäväää siirtymää, sekä varmistetaan kompensoivien toimien toteutuminen pienituloisiin kohdistuvia vaikutuksia huomioiden ja resursoidaan muutosturvaa tuovaa jatkuvaa oppimista, työvoimapalveluita ja työssä oppimista. Rahoituksessa hyödynnetään muun muassa EU:n oikeudenmukaisen siirtymän -rahaston mahdollisuuksia. Oikeudenmukaisen siirtymäagendan toteuttamista johtaa pääministerin kanslia, jota tukevat Suomen ilmastomuutospaneeli ja ministeriöt.

Suomen osalta JTF-erityistavoitteena on vähintään puolittaa turpeen energiakäyttö vuoteen 2030 mennessä. EU:n maaraportissa Suomelle (2020) todetaan, että Suomi on pitkälti saavuttamassa vuoden 2020 ilmastotavoitteensa, mutta hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen vuoteen 2035 mennessä edellyttää kunnianhimoisia uusia toimenpiteitä. Raportin mukaan turpeen käytön vaiheittainen lopettaminen voisi edistää huomattavasti Suomen tavoitetta saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä. Suomi on yksi suurimmista turpeen tuottajista ja kuluttajista Euroopassa. Turvetta käytetään pääasiassa energianlähteenä.

Raportin mukaan toimiala on arvioinut, että turvetuotannon välitön työllisyysvaikutus vuonna 2018 oli 2 300 henkilötyövuotta, ja kun epäsuora vaikutus otetaan huomioon, määrä kasvaa 4 200 henkilötyövuoteen. Raportissa tode-

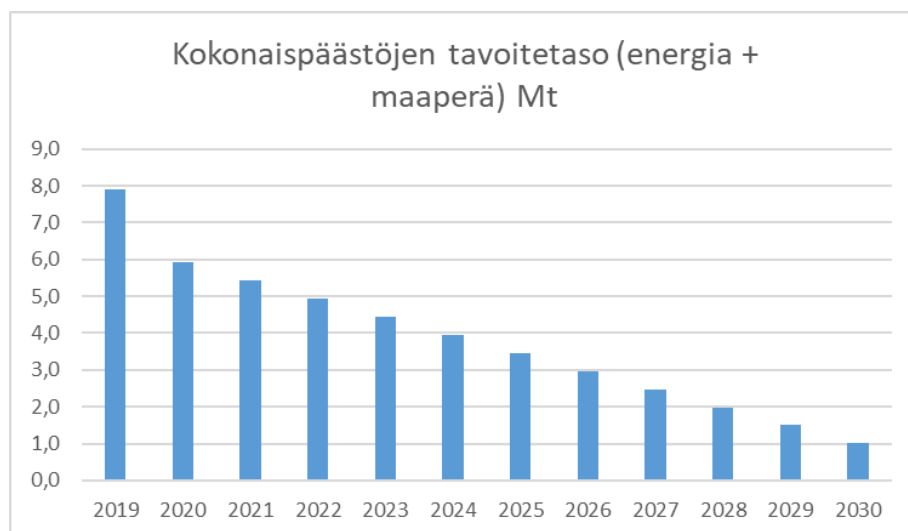
taan, että jos turvetuotanto lopetettaisiin asteittain, työttömyysriski kohdistuisi pääasiassa työntekijöihin alan välittömästi tarjoamissa työpaikoissa. Vaarassa saattavat olla myös jotkin välilliset työpaikat, koska talouden toimeliaisuus vähenee turvetuotantoalueilla. Tämä edellyttää alueellisen talouden monipuolistamista siten, että varmistetaan alueen houkuttelevuus tulevien investointien kannalta sekä asianomaisten työntekijöiden uudelleen koulutus ja täydennyskoulutus. Euroopan komissio on ehdottanut oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa tukemaan kansalaisia ja alueita, joihin siirtyä vaikuttaa eniten.

Turpeesta ja turpeen roolista energiapolitiikassa ml. alueellisuus.

Turvetta käytetään energiaksi sekä muun muassa kasvualustoissa ja eläinten kuivikkeena. Turpeesta valmistetaan myös esimerkiksi aktiivihiiltä. Turpeen energiakäyttö Suomessa oli vuonna 2020 noin 42 489 TJ (11,8 TWh), eli noin 3,3 % kokonaisenergiakäytöstä. Suomessa turpeella tuotetaan sähköä ja lämpöä yhdyskuntien ja teollisuuden tarpeisiin.

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi tavoittelee turpeen energiakäytön puolittamista vuoteen 2030 mennessä. Turpeen energiakäyttö on viime vuosina vähentynyt muun muassa päästöoikeuden hinnannousun vuoksi. Selvitysten ja arviointien perusteella on todennäköistä, että turpeen käyttö vähenee vuoteen 2030 mennessä hallituksen tavoitetta enemmän. Turpeen vuosittaiseen tuotantoon vaikuttaa kysynnän ohella turvetuotannon voimakas sääriippuvuus.

Turpeen energiakäytön odotetaan laskevan vuoden 2019 TWh tasosta 15,7 vuoden 2030 tasoon 2,0. Vastaavasti kokonaispäästöt vähenevät vuoden 2019 Mt-tasosta 7,9 vuoden 2030 tasoon 1,0, kuten alla olevasta kuvasta ilmenee. Edellä mainitun arvion mukaisesti turpeen energiakäyttö laskisi kyseisellä ajanjaksolla lähes 90 prosenttia. Kuten kuvasta havaitaan, Suomen hallituksen tavoite turpeen energiakäytön puolittamisesta saavutettaisiin jo vuonna 2024.

Suomessa turpeen käyttöä on edistetty fossiilisia polttoaineita alemmalla lämmityskäytön valmisteverokannalla. Turpeen alempi vero lämmityskäytössä on lisännyt turpeen käyttöä erityisesti suhteessa kivihiileen. Erityisesti päästöoikeuden korkean hinnan vuoksi turvetta puolestaan korvautuu uusiutuvilla puuperäisillä polttoaineilla. Turvetta voi varastoida pitkäaikaisesti. Suomessa on erillistä lainsäädäntöä polttoturpeen turvavarastoinnista.

Turve on energiantuotannossa paikallinen resurssi, ja sen energiakäyttö keskittyy samoihin maakuntiin kuin sen tuotanto. Koska maakaasuverkko ei pääsääntöisesti ulotu merkittäviä määriä turvetta tuottaviin maakuntiin, ja koska maakaasun käyttö ei ole taloudellisesti kannattavaa suhteessa puupolttoaineisiin, ei turve korvautu Suomessa merkittävässä määrin maakaasulla.

Erityisesti turvetta merkittävästi tuottavissa maakunnissa sähkön ja lämmöntuotanto perustuu monipolttoainekattiloihin, joissa voidaan hyödyntää eri polttoaineita. Tämä mahdollistaa turpeen melko nopean korvautumisen muilla vaihtoehdoilla, mikäli tämä on taloudellisesti perusteltua. Melko nopea korvausmahdollisuus energiantuotannossa voi johtaa myös nopeisiin työpaikkavähennyksiin turvetuotannossa.

Viite: 11 artiklan 2 kohdan b alakohhta

1.2 Yksilöidään alueet, joihin vaikutusten odotetaan kohdistuvan kielteisimmän, ja perustellaan tämä arvioilla taloudellisista ja työllisyysvaikutuksista 1.1 kohdassa esitetyn luonnoksen perusteella

Turvetoimialan vaikutuksia Suomen kansantalouteen sekä maa- ja seutukuntien aluetalouteen on selvitetty Pellervon taloustutkimus PTT:n hankkeessa, joka julkaistiin keväällä 2021. Selvityksessä määritetyt vaikutukset koskivat turvetoimialaa kokonaisuutena. Siinä tarkasteltiin seurauksia, jos turpeen tuotanto vähenisi vuoden 2019 määrästä 50 prosenttia ja 75 prosenttia. Välittömien vaikutusten määrittely perustui Tilastokeskuksen tilastoihin turpeen noston toimialalta ja välilliset määritettiin panos-tuotos menetelmällä.

Vuonna 2019 turvetoimialan liikevaihto koko maassa oli 455 miljoonaa euroa ja työllisyys 1 400 henkilötyövuotta. Turvetoimialan tuotannon bruttoarvo oli kuitenkin liikevaihtoa suurempi, noin 500 miljoonaa euroa, josta toimialan oma jalostusarvo oli noin 126 miljoonaa euroa.

Turvetoimialalla todettiin kuitenkin myös sen suoria vaikutuksia laajemmat vaikutukset alueen talouteen. Panos-tuotostaulujen perusteella turvetoimialan tuottamasta arvosta noin 40 prosenttia muodostuu turvetoimialalla, reilut 30 prosenttia muilla toimialoilla, reilut 20 prosenttia tulee tuonnista ja veroista tuli vajeat viisi prosenttia.

Tuotantoketjun kotimaisesta työllisyydestä tuli noin 55 prosenttia turvetoimialalta, loput muilta toimialoilta, kuten koneiden ja laitteiden korjauksesta ja kuljetuksesta. Turvetoimialan tuotantoketju työllisti siis noin 1,8 kertaa toimialan oman työllisyyden verran. Tällöin vuoden 2019 turvetoimialan 1 404 henkilötyövuotta tarkoittivat koko tuotantoketjussa noin 2 500 henkilötyövuotta. Vuoden aikana työllisten määrä tuotantoketjussa oli kuitenkin selvästi suurempi, sillä iso osa varsinkin turpeen noston työllisistä oli kausityöntekijöitä.

Selvityksen perusteella turpeen käytön puolittuessa valtakunnan tasolla turpeen käytön väheneminen 50 prosentilla laskee välittömien ja välillisten työllisten määrää 1 250 henkilötyövuotta ja väheneminen 75 prosentilla laskee välittömien ja välillisten työllisten määrää 1 875 henkilötyövuotta. Koko kansantalouden tasolla turpeen arvioitiin korvautuvan muilla energianlähteillä ja tuotannon korvaantuvan ajan myötä muulla tuotannolla. Paikallistasolla näin ei välttämättä katsottu olevan, sillä muussa tuotannossa syntyvät työpaikat voivat hyvin sijainta muilla alueilla.

Koska turve on energiantuotannossa paikallinen resurssi, tulee sen tuotannon vähenemisen työpaikkamenetykset korostumaan nimenomaan kunta- ja seutukuntatasolla. Lisäksi tulevat laajemmat haittavaikutukset, kun turvealan työpaikkojen poistuminen vähentää kysyntää myös alueen palveluille ja heikentää julkisten palveluiden rahoitus pohjaa sekä ennen kaikkea heikentää alueen elinvoimaa, kun nuorten käytännössä ainoat työnsaantimahdollisuudet lähes häviävät.

Suomi on ehdottanut komissiolle JTF-tukialueen laajentamista kuudella maakunnalla ja Pirkanmaan neljällä kunnalla komission ehdotuksesta. Komissio ehdotti Suomelle maaraportissa 2020 tukialueeksi Itä- ja Pohjois-Suomen seitsemää maakuntaa.

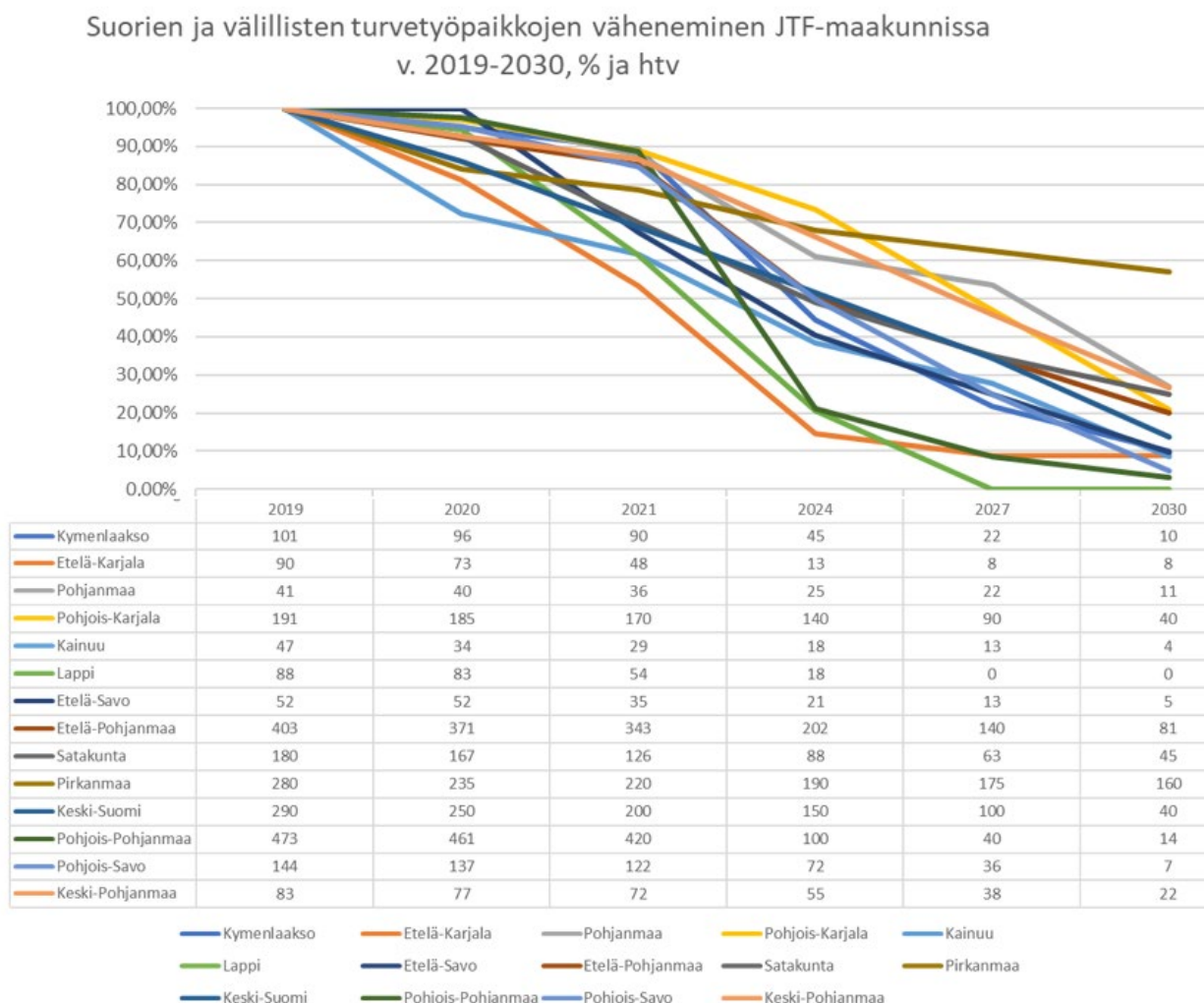
Suomi ehdotus seuraavien maakuntien ja kuntien sisällyttämistä rahaston tukialueeseen:

- Etelä-Pohjanmaan, Satakunnan ja Keski-Suomen maakunnat niiden vahvan turvetuotannon perusteella;
- Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan maakunnat niiden heikon resilienssikyvyn ja merkittävän turvetuotannon vuoksi;
- Pohjanmaan maakunta sen turpeesta riippuvien kuljetus- ja koneyrityksien työpaikkojen menetysten uhan vuoksi. Lisäksi Pohjanmaalla turpeen merkittävänä käyttäjänä merkittävä toiminnallinen yhteys naapurimaakuntien turvetuotantoalueisiin (Keski-Pohjanmaa, Etelä-Pohjanmaa ja Satakunta);
- Parkano, Kihniö, Virrat ja Punkalaidun Pirkanmaan maakunnasta turvetuotannosta hyvin riippuvaisina yksittäisinä kuntina. Näillä kunnilla on myös vahva yhteys naapurimaakuntien (Etelä-Pohjanmaa ja Satakunta) turvetuotantoalueisiin.

Suomessa turpeen energiatuotantoa on lähes kaikissa maakunnissa. Turvetuotannon merkitys korostuu maakunnissa erityisesti paikallisesti seutukunta- ja kuntatasoilla. Turvetuotantoalueet sijoittuvat pääosin harvaan asutuille alueille, joilla työvoiman kysyntä on muuten erittäin vähäistä. Siten siirtyminen turpeesta hiilineutraaliin energiantuotantoon vaikuttaa erittäin haitallisesti kaikkien 14 maakunnan turvetuotantoalueisiin.

Myös komission maaraportissa esittämät investointitarpeet ovat yhteisiä kaikille 14 alueelle. Niiden toteuttaminen on välttämätöntä alueiden elinvoimaisuuden turvaamiseksi tilanteessa, jossa alueilta puuttuvat omat resurssit väistämättömien vakavien haittavaikutuksien vastaamisessa.

Seuraavassa kuvassa ja taulukossa esitetään kaikkien 14 alueiden odotettu suorien ja välillisten työpaikkojen väheneminen prosentuaalisesti ja henkilötyövuosina vuoteen 2030 saakka:

Kuten kuvasta voidaan havaita, kaikilla alueilla Pirkanmaan turvekuntia lukuun ottamatta alenema on vähintään 70 prosenttia vuodesta 2019 vuoteen 2030. Taulukosta voidaan todeta, että hallitusohjelman mukainen tavoite turpeen energiakäytön puolittumisesta toteutuu useimmilla alueilla jo vuoteen 2024 mennessä, kun PTT:n mallinnuksen perusteella turpeen käytön puolittuessa välittömien ja välillisten työllisten määrää pienenee 45 prosentilla.

PTT:n selvityksen vuoden 2019 lukuihin on kuitenkin syytä suhtautua tietyin varauksin, koska välillisiä vaikutusten arvioinneissa käytetyt panos-tuotostiedot eivät sisältäneet turvetoimialaa erikseen toimialana. Myös tilanteissa, jossa turvetuotantoalue ylitti maakunnan rajat, vaikeutti arvioiden tekemistä.

Eräät alueet ovatkin päätyneet omissa selvityksiin korkeampiin lukuihin vuoden 2019 osalta. Poikkeamien tarkemmat perustelut esitetään ao. alueiden siirtymäsuunnitelmien luvussa 2.1.

Suomen ehdottama aluelajennus ei vaaranna riittävän tuki-intensiteetin turvaamista. Laajennus huomioiden tuki-intensiteetti olisi noin 170€ per asukas, joka on edelleen noin kolmanneksen enemmän kuin komission maaraportissa ehdottaman mukainen 129,1€ per asukas. Tätä selittää tietenkin myöhemmin päätetty JTF kokonaisvarojen lisäys EU-tasolla.

Viite: 6 artikla

1.3 Yksilöidään 1.1 kohdassa luetelluista alueista sellaiset syrjäisimmät alueet ja saaret, joilla on erityisiä haasteita, ja kyseisille alueille osoitetut määrät ja niitä koskevat perustelut

2. Siirtymään liittyvien haasteiden arviointi kunkin yksilöidyn alueen osalta

2.1 Ilmastoneutraaliin unionin talouteen vuoteen 2050 mennessä siirtymisestä aiheutuvien taloudellisten, yhteiskunnallisten ja alueellisten vaikutusten arviointi

Viite: 11 artiklan 2 kohdan c alakohta

Tekstikenttä (12 000)

Turpeen tuotannon ja käytön vähenemisellä on Etelä-Pohjanmaalla merkittäviä vaikutuksia yritystoimintaan, työllisyyteen, aluetalouteen ja ympäristöön. Toimialoilla kohdattavia haasteita pahentaa energiaturpeen käytön väheneminen ennakoitua nopeammin.

Turveyrittäjäyys, turvetuotantoalueet sekä turvetta käyttävät lämpölaitokset ja maatilat jakautuvat tasaisesti ympäri maakuntaa, ja niitä on kaikissa seutukunnissa. Esimerkiksi turvealan yrityksiä on kaikissa Etelä-Pohjanmaan kunnissa. Alla oleva kuva havainnollistaa tilannetta.

Turveyrittäjät

Turvetuotantoalueet

Kaukolämpöyritykset (13 kpl) ja tukkumyyjät (3 kpl)

Turpeen osuus lämmönmyyjän tuotantolaitoksilla käytetyistä polttoaineista (%)

- Turvetta ei käytössä
- Alle 50
- Yli 50

Lämmönmyyjän tuotantolaitosten kaukolämpöteho yhteensä (MW)

- 1,2
- 1,2
- 262

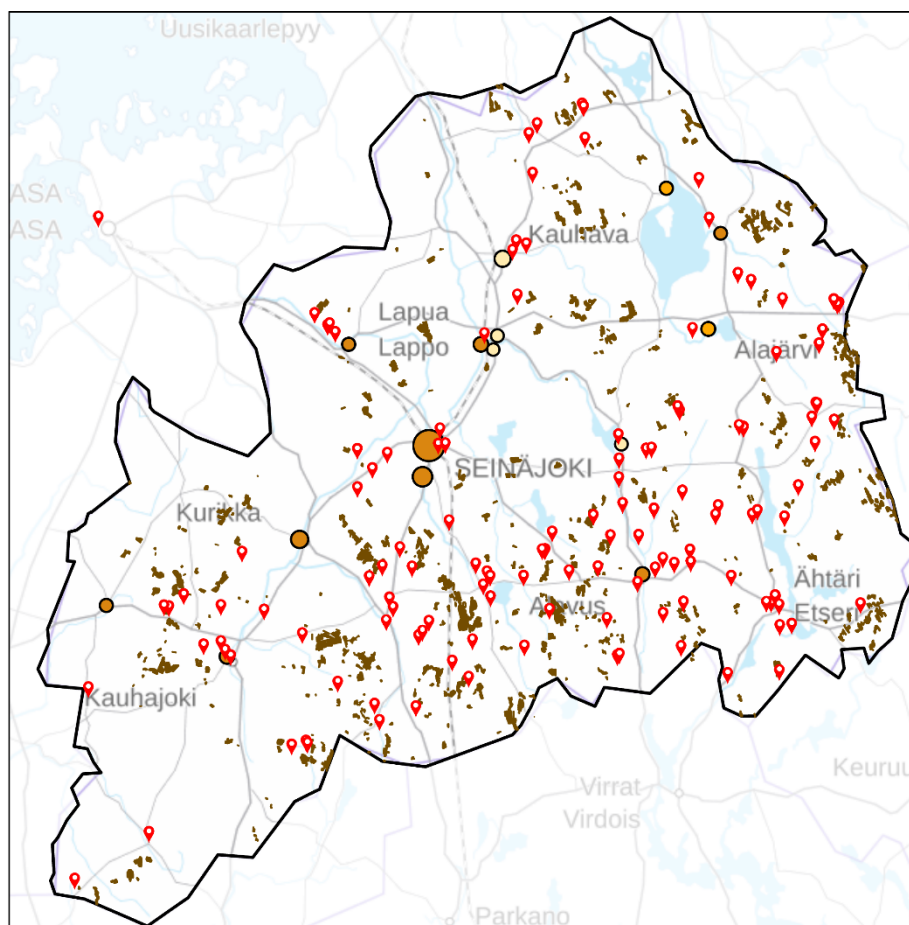
Aineistot

Turveyrittäjät © Julkiset ja seutukunnalliset yritysrekisterit, Finder (2020). Tiedot koontanut SeAMK.
Turvetuotantoalueet © Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2020)
Kaukolämpöyritykset ja tukkumyyjät © Energiateollisuus ry (2018)
Taustakartta © MML

Kartta

© Etelä-Pohjanmaan liitto 2021

0 5 10 km

Toimialat, jotka tulevat siirtymän johdosta taantumaan Etelä-Pohjanmaalla:

- turvetuotantoyritykset ja -työntekijät
- kuljetusala

- koneurakointi

Toiminnot, joiden prosessit tai tuotokset ovat siirtymän johdosta murroksessa Etelä-Pohjanmaalla:

- turvetta käyttävät lämpölaitokset
- kaukolämpöasiakkaat
- polttoaineiden käyttö ja jakelu
- tuotantoalueiden maanomistajat
- maatilat
- kasvihuonetuotanto
- kone- ja varaosamyynti sekä huolto- ja korjausyritykset
- laitevalmistajat
- kuntataloudet
- maaseudun elinvoima ja työllistyminen
- turvealan koulutus ja tutkimus
- ympäristökonsultit
- kauneus-, terveys- ja hyvinvointiala

Turvealan työllistävä vaikutus suhteessa maakunnan kokonaistyöllisyyteen on Etelä-Pohjanmaalla Suomen suurin (0,56 %). Turvetuotannon suorat työllisyysvaikutukset olivat Pellervon taloustutkimuksen (PTT 2021) selvityksen mukaan v. 2019 Etelä-Pohjanmaalla 224 htv. Seutukunnittain tarkasteltuna suorien työpaikkojen määrä on suurin Seinäjoen seutukunnassa (123 htv), joka toki maantieteellisesti on laaja seutukunta ja pitää sisällään kuusi kuntaa etelän Kurikasta pohjoisen Kauhavaan. Suupohjan, Järviseudun ja Kuusiokuntien seutukunnissa suorien työpaikkojen määrä vaihtelee 26–45 htv:n välillä.

Työllisyystilasto ei huomioi sitä, että kausiluonteisella turvealalla käytetään laajasti muihin toimialaluokkiin (mm. koneurakointiin, kuljetukseen) kuuluvien yritysten palveluja, joiden suorat työllisyysvaikutukset eivät luokituta turpeen nostoon. Toimialan ominaisuudet huomioivan arvioinnin mukaan pelkästään energiaturpeen suora työllisyysvaikutus on Etelä-Pohjanmaalla n. 450 htv (Bioenergia ry ja Koneyrittäjät ry, 2019).

Turvealan tuotantoketju työllistää n. 1,8 kertaa toimialan oman työllisyyden verran. Toimialaluokittaisen tilastoinnin perusteella turpeen noston välilliset työllisyysvaikutukset ovat maakunnassa n. 400 htv. Alan ominaisuudet huomioivan arvioinnin mukaan ne ovat yli 800 htv.

Maakunnassa on 111 turvealan toimipaikkaa, mikä on eniten kaikista maakunnista (n. 24 %) (Tilastokeskus 2019). Eniten toimipaikkoja on Seinäjoen seutukunnassa. Seinäjoen ammattikorkeakoulun selvityksen mukaan yritysten määrä on suurempi vielä tätäkin suurempi, n. 150 yritystä. Turvealan yritysten henkilöstömäärä on Etelä-Pohjanmaalla pääosin alle viisi henkilöä. Liitännäiselinkeinoista yleisin on maatalous, minkä lisäksi yrityksissä on myös mm. koneurakointia ja korjaamotoimintaa. Alihankintaa tehdään etenkin turpeen kuljetukseen ja koneurakointiin liittyen.

Vaikutukset yritystoimintaan, työllisyyteen ja aluetalouteen

Turvetuotannon vähenemisen johdosta turvealan yritykset vähentävät henkilöstöään, niiden liikevaihto pienenee ja suuri osa lopettaa turvealan toiminnan kokonaan. Vaikutukset ovat merkittäviä, koska suhteessa alueen kokoon turvetuotantialalla on Etelä-Pohjanmaalla maakunnista ylivoimaisesti suurin merkitys.

Turvealan taantuminen on ollut maakunnassa nopeaa: sekä henkilöstön että liikevaihdon määrä on vähentynyt vuosina 2018–2020 noin 25 % (Tilastokeskus 2022). Vastaava kehitys on toimialalta saatujen tietojen mukaan edelleen kiihtynyt. Vuonna 2021 66 % eteläpohjalaisista turvealan yrityksistä arvioi työtilanteensa alhaiseksi ja n. kolmasosa oli lomauttamassa tai irtisanomassa henkilöstöä. Yritysten tekemien alihankintojen määrä oli vähentynyt huomattavasti, mikä heijastuu etenkin alueen kuljetus- ja koneurakointiyrityksiin. Useat turvealan yrittäjät olivat aloittaneet yrityksensä toiminnan alasajon tai aikoivat tehdä sen kesän 2021 jälkeen.

Eteläpohjalaisten turveyritysten työntekijöistä suurin osa on alle 55-vuotiaita ja turveala tarjoaa kesäisin kausityöpaikkoja mm. alueen nuorille. Nuorten ja muiden kausityöntekijöiden työllistymismahdollisuudet maaseudulla heikenevät siirtymän johdosta. Tämä on ongelmallista, sillä Etelä-Pohjanmaalla nuorisotyöttömyys on maan korkeimpia. Työnvälitystilaston mukaan alle 25 v. osuus työttömistä työnhakijoista on n. 15 % (898 henkilöä) (TEM, 1/2022). Perusasteen koulutuksen varassa olevia nuoria työttömiä työnhakijoita on 217 (1/2022).

Turvealalla työskentelevien uudelleentyöllistyminen on haastavaa. Heidän koulutustasonsa on matala, eikä se välttämättä vastaa työmarkkinoiden tarpeisiin. Maakunnan yritykset kärsivät laajasti rekrytointiongelmista, mutta etelä-pohjalaiset turveyrittäjät ovat haluttomia uudelleen koulutukseen. Riskiryhmiä siirtymässä ovat etenkin ikääntyneet ja vähän kouluttautuneet yrittäjät, sillä heiltä saattaa puuttua sopeutumiskykyä muutokseen. Toisaalta yrittäjillä ja työntekijöillä on erityisosaamista, jota voidaan hyödyntää muillakin aloilla.

Turvealan työntekijöiden uudelleentyöllistymiseen ja uuden yritystoiminnan aloittamiseen aiheuttaa vaikeuksia alan keskittyminen maaseutualueille. Eteläpohjalaisista turvealan yrityksistä 71 % sijaitsee ydinmaaseudulla ja 19 % harvaan asutulla maaseudulla, joissa kouluttautumisen ja uuden yritystoiminnan mahdollisuudet ovat rajatut. Turvetuotantoalueiden monipuolinen jälkikäyttö voi ylläpitää alueen yritystoimintaa, mutta erilaisten jälkikäyttötoimien työllisyysvaikutukset vaihtelevat ja ovat usein turvetuotantoa pienemmät. Lähtökohdat yritystoiminnan kehittämiseen ovat useilla heikot, sillä yrityksissä on tuotantopääomiin ja -koneisiin sidottuja kustannuksia ja tulonmenetyksiä.

Turvetuotannon vähenemisellä on vaikutuksia koko aluetalouden tuotantoketjuihin. Turvetoimialan tuottamasta arvosta noin 40 % muodostuu turvetoimialalla, 30 % muilla toimialoilla, 20 % tuonnista ja vajaat 5 % veroista, eli turvetoimialan aluetaloudelliset vaikutukset ovat laajat. Seinäjoen ammattikorkeakoulussa on arvioitu, että energiaturpeen myynnin vähenemisestä aiheutuu Etelä-Pohjanmaan turveyrittäjille kymmenien miljoonien eurojen myyntimenetys. Vuonna 2019 turvealan tuotannon bruttoarvo oli maakunnassa n. 70 milj. € ja jalostusarvo 16 milj. € (PTT 2021).

Siirtymän johdosta maakuntaan voi syntyä uutta yritystoimintaa ja työllisyyttä, mutta korvaavat työpaikat eivät välttämättä synny samoille alueille ja aloille kuin turpeen arvoketjusta katoavat. Tämän johdosta paikallisesti vaikutukset voivat jäädä pitkäaikaisiksi. Maaseutualueilla työpaikkojen väheneminen heikentää ostovoimaa, vähentää kysyntää alueen palveluille sekä alenevina verotuloina heikentää julkisten palveluiden rahoituspohjaa.

Etelä-Pohjanmaan edellytykset vastata siirtymästä aiheutuviin haittavaikutuksiin ovat heikot. Maakunta sijoittuu alueellisen potentiaalin indeksin (RPI) (Nordregio 2019) luokittelussa alimpaan luokkaan. Etenkin työikäisen väestön väheneminen ja keskittyminen keskuskaupunkiin aiheuttavat haasteita. Lisäksi maakunnassa on maan yksipuolisin yritys-kanta (HHI-indeksi) ja yritysten tuottavuus on maakunnassa maan matalimpien joukossa.

Kiinteiden laajakaistayhteyksien kattavuus on Etelä-Pohjanmaalla heikko. Jotta siirtymän aiheuttama korvaava yritystoiminta on mahdollista, edellyttää se laajakaistayhteyksien kattavuuden parantamista (investointeja voidaan rahoittaa JTM:n pilareista II tai III).

Vaikutukset energiantuotantoon

Turpeen käyttö energiantuotannon polttoaineena on v. 2019–20 vähentynyt Etelä-Pohjanmaalla n. 12 % ollen kuitenkin edelleen korkea, n. 63 % (koko maassa 17 %). Siirtymä muuttaakin koko energiajärjestelmää ja maakunnassa tarvitaan uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden ratkaisuja sekä osaamisen kasvattamista.

Lyhyellä aikavälillä energiaturve korvautuu puuenergialla. Sen paikallisen saatavuuden turvaamiseksi on kehitettävä bioenergian varastointia ja edistettävä bioenergiaterminaalien syntymistä. Bioenergian hyödyntäminen tuo alueelle myönteisiä työllisyysvaikutuksia, jotka voivat kohdistua turvetuotannosta työttömäksi jääneisiin.

Siirtymän johdosta Etelä-Pohjanmaalla on tehtävä investointeja energiaturvetta käyttävissä aluelämpölaitoksissa. Investointien tarve on noin 285 miljoonaa € vuosina 2021–40 (Lähde: Suomen Metsäkeskus 2021). Bioenergian käytön lisääntyminen aiheuttaa investointitarpeita alempiasteisen tiestön sekä huonokuntoisten ja painorajoitettujen siltojen kunnostamiseen. Näihin liittyviä investointeja voidaan rahoittaa JTM:n pilareista II tai III.

Ympäristövaikutukset

Turpeen käytön elinkaariset kokonaispäästöt koostuvat Etelä-Pohjanmaalla turpeen tuotannosta, turpeen poltosta tai muusta käytöstä sekä turvealueiden jälkikäytöstä.

Etelä-Pohjanmaan asukaskohtaiset kasvihuonekaasupäästöt ovat maakunnista korkeimmat. Turpeen polton päästöt ovat Etelä-Pohjanmaalla n. 0,6 Mt CO₂ ekv ja energiaturpeen käytön vähentämisellä saavutetaan merkittävä päästövähennys.

Etelä-Pohjanmaan turvetuotantoalueiden pinta-ala on n. 12 250 hehtaaria ja niiden päästöt ovat n. 0,6 Mt CO₂ ekv. Yritykset ovat aloittaneet alueilla toiminnan alasajon: vuonna 2020 tuotannossa olevien alueiden ala oli n. 21 % pienempi kuin vuosina 2015–19 keskimäärin.

Turvetuotannon vähenemisen vuoksi turvetuotannosta poistuville alueille on löydettävä kestäviä jälkikäyttömuotoja tai ne on ennallistettava. Siirtymässä on haasteena, että tuotannon päättyessä suunniteltua aiemmin ei jälkikäyttösuunnitelmia ole vielä valmiina. Tämä voi aiheuttaa turvetuotantoalueilta huomattavia ilmasto- ja vesistö päästöjä. Ilmastovaikutusten kannalta erityisesti paksuturpeiset alueet tulisi saada nopeasti hiiltä sitovien jälkikäyttömuotojen piiriin. Turvetuotannosta poistuvien alueiden jälkikäyttömuodon valintaan vaikuttavat jäännösturpeen paksuuden lisäksi mm. suon vesitalous, maanomistusolot ja kustannukset.

Turvetuotannosta poistuville alueille valittava jälkikäyttö vaikuttaa alueen tulevaan päästökehitykseen ja luontoarvojen palautumiseen. Etelä-Pohjanmaalla perinteisiä jälkikäyttömuotoja ovat metsitys, maatalous ja kosteikot. Kosteikot voivat toimia tulvavesialtaina, jolloin keskeisenä tavoitteena on parantaa tulvanhallinnan mahdollisuuksia. Maakunnassa on selvitetty myös alueiden muuttamista muuhun energiantuotantoon (mm. tuuli- ja aurinkoenergia, energiakasvit).

Vaikutukset kuivike- ja kasvuturpeen käyttöön

Turvetta käytetään energian lisäksi mm. kuivikkeena maataloudessa ja kasvialustana kasvihuonetuotannossa. Siirtymän johdosta kasvu- ja ympäristöturvetta hyödyntävät toimialat ovat uhattuina turpeen kustannusten noustessa ja saatavuuden heikentyessä. Tällä on merkittäviä haittavaikutuksia Etelä-Pohjanmaalla, jossa sijaitsee kansallisesti merkittävä ruoka-alan keskittymä. Esim. eläintiloilla on joko turvattava kuiviketurpeen saatavuus jatkossakin tai kehitettävä sille vaihtoehtoisia materiaaleja. Maakunnan elintarvikesektorille aiheutuu vaikutuksia myös turpeen energikäytön vähentyessä maatilojen lämmöntuotannossa.

Alalta saatujen tietojen mukaan kasvuturpeen saatavuuden heikentyminen voi johtaa kasvihuonetuotannossa yritysten lopettamiseen. Kasvuturvetta viedään Etelä-Pohjanmaalta etenkin Pohjanmaan kasvihuonetuotantoon, mutta hyödynnetään myös maakunnan omassa tuotannossa.

Turvealan odotettavissa oleva kehitys vuoteen 2030

Turvetoimialalla jo tapahtuneen kehityksen ja eteläpohjalaisten turveyrittäjien haastattelujen perusteella on arvioitava, että vuoteen 2030 mennessä energiaturpeen tuotanto ja käyttö tulee Etelä-Pohjanmaalla vähentymään voimakkaasti. Vahvassa turvemaakunnassa tuotanto ei tule päättymään kokonaan ja energiaturpeen tuotannon sijaan turvealan painopiste tulee olemaan kuivike- ja kasvuturpeiden tuotanto sekä mahdollisesti tulevaisuudessa korkeamman jalostusasteen turvetuotteet. Useat suurimmat turvetta tuottavat yritykset ja turvetta käyttävät voimalaitokset ovat ilmoittaneet energiaturpeen käytöstä luopumisesta 2020-luvun aikana. Toimintaansa turvealalla jatkavat yritykset tekevät sen pienimuotoisemmin työllistäen lähinnä yrittäjän/yrittäjäperheen, ja tekevät yhä vähemmän alihankintoja.

Turvealan suorien ja välillisten työllisyysvaikutusten sekä brutto- ja jalostusarvon arvioidaan vähenevän Etelä-Pohjanmaalla 80 % vuoteen 2030 mennessä vuoden 2019 tasosta.

		PTT (2021, 2022)		Ennuste			
		2019	2020	2021	2024	2027	2030
Tuotannon työpaikat	htv	224	206	190	112	78	45
Suorat ja välilliset työpaikat	htv	403	371	343	202	140	81
Toimipaikat	kpl	111	110	94	56	39	22
Bruttoarvo	1000 €	69 998	60 654	59 499	35 000	24 500	14 000
Jalostusarvo	1000 €	15 914	16 400	13 527	7960	5570	3180

Yksilöidään taloudellinen toiminta ja toimialat, joihin vaikutus kohdistuu, ja erotetaan toisistaan

— taantuvat alat, joiden toiminnan odotetaan loppuvan tai vähenevän merkittävästi asteittain siirtymän johdosta; mukaan on liitettävä myös aika-taulu

— murroksessa olevat alat, joiden odotetaan muuttavan toimintaansa, prosessejaan ja tuotostaan

Kummankin tyyppisten alojen osalta seuraavat:

— odotetut työpaikkojen menetykset ja uudelleen koulutustarpeet, ottaen huomioon taitotarpeiden ennusteet

— talouden monipuolistamiseen liittyvä potentiaali ja kehitysmahdollisuudet

2.2 Kehitystarpeet ja -tavoitteet vuoteen 2030 mennessä ilmastoneutraalin unionin talouden saavuttamiseksi vuoteen 2050 mennessä

Viite: 11 artiklan 2 kohdan d alakohta

Tekstikenttä (6 000)

Etelä-Pohjanmaalla turvetuotannon vähenemisen sosioekonomiset hättävähäikutukset kohdistuvat turvealan yrityksiin, työllisyyteen, aluetalouteen, energiantuotantjärjestelmään sekä kasvu- ja kuiviketurpeen käyttöön alkutuotannossa. Lisäksi siirtymästä aiheutuu muutostarpeita turpeen nostoon valjastetuilla soilla.

Etelä-Pohjanmaalla on tunnistettu kolme kehitystarvetta, joihin vaikuttamalla lievennetään siirtymän aiheuttamia hättävähäikutuksia. Kehitystarpeet ja -tavoitteet kytkeytyvät Etelä-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen strategiaan ja sen kokonaisuuksiin.

1. Yritystoiminnan ja osaamisen vahvistaminen hiilineutraaliin talouteen siirtymisessä

Turvetuotannon vähenemisen johdosta siihen suoraan ja välillisesti liittyvä yritystoiminta vähenee koko maakunnassa merkittävästi v. 2030 mennessä. Etelä-Pohjanmaalla tarvitaan uutta yritystoimintaa ja olemassa olevan yritystoiminnan uudistamista. Yritystoiminnan jatkuvuuden ja omistajanvaihdosten edistämiseksi on tehtävä toimia. Etelä-Pohjanmaan elinkeinorakenne on maan yksipuolisimpia, ja sitä on siirtymässä monipuolistettava.

Turvealan ja muun yritystoiminnan taantuminen kiihdyttää poismuuttoa. Maakunnan väkiluku on jo pitkään ollut laskussa. Etelä-Pohjanmaalla tarvitaankin alueiden elinvoimaan ja vetovoimaan liittyviä toimenpiteitä.

Maakunnassa on edistettävä TKI-toimintaa turvetta korvaaviin materiaaleihin ja niiden käyttöönottoon sekä turpeen uusiin innovatiivisiin käyttömuotoihin liittyen. Ympäristöturve on vaikuttanut ruokaturvallisuuteen, ja sen käytön vähentyessä on tärkeä huolehtia muulla tavoin ruokaturvallisuudesta sekä kehitettävä siihen liittyvää yritystoimintaa ja osaamista. Yrityksiä on kannustettava myös muuhun innovaatiotoimintaan.

Siirtymässä on tuettava turveketjuun liittyvien ihmisten uudelleen koulutusta ja uusien taitojen hankkimista huomioiden erityisesti nuorten ammatillisen koulutuksen hankkiminen.

Etelä-Pohjanmaalla ei ole riittävästi vihreään siirtymään liittyvää osaamista, tuottavuus on matala ja alueen yrityksissä on tarvetta digitalisaation, innovaatiokyvykkyyden ja muiden liiketoimintavalmiuksien lisäämiselle. Maakunnan tutkimus- ja koulutustoimijoiden on reagoitava elinkeinoelämän tarpeisiin ja osaamisen kasvattamiseen.

Kehitystavoitteet v. 2030 mennessä: Turvealalta työttömäksi jääneet ovat uudelleentyöllistyneet tai -koulutautuneet, ja turvealalta pois siirtyneet yritykset ovat suunnanneet liiketoimintaansa uudelleen. Yritysten uudistumisen ja omistajanvaihdosten myötä turvattu toiminnan jatkuminen on luonut uusia työpaikkoja. Turpeelle on maakunnassa kehitetty uusia innovatiivisia käyttömuotoja ja alkutuotannossa on käytössä turvetta korvaavia materiaaleja. Yrityksissä on aiempaa parempaa liiketoimintaosaamista ja hyvät digitaaliset valmiudet.

2. Uusiutuvan energiantuotannon kasvattaminen

Etelä-Pohjanmaan kasvihuonekaasupäästöt ovat korkeat ja energiantuotanto on keskeinen päästölähde. Energiaturpeen käyttö on maakunnassa laajaa, ja käytön voimakas vähentyminen v. 2030 mennessä aiheuttaa muutoksia koko maakunnan energiatuotantjärjestelmään.

Energiaturpeen korvaaminen energiantuotannossa on tehtävä kestävästi kehittämällä ja ottamalla käyttöön pitkän aikavälin ratkaisuja. Uusiutuvan energiantuotannon osuuden kasvattaminen ja energiatehokkuuden parantaminen ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi vaatii panostuksia TKI-toimintaan. Maakunnassa on hyödynnettävä potentiaalia, joka liittyy mm. paikallisesti tuotetun kestävän bioenergian käytön lisäämiseen.

Etelä-Pohjanmaalla on tarpeen kasvattaa energia-alan osaamista ja kehittää yrityksissä vihreään siirtymään perustuvaa liiketoimintaa.

Kehitystavoitteet v. 2030 mennessä: Energiaturpeen käytön vähenemisestä syntynyt energiavaje on korvattu uusiutuvan energian ratkaisulla. Maakunnassa on panostettu TKI-toimintaan ja edistyneiden teknologioiden käyttöönottoon, jotka tähtäävät uusiutuvan energian saatavuuteen, päästöjen vähentämiseen ja energiatehokkuuteen. Yritykset

ovat aloittaneet energiatehokkuuteen tai uusiutuvan energian ratkaisuihin perustuvaa uutta liiketoimintaa. Uudet ratkaisut ovat luoneet uutta yritystoimintaa ja työpaikkoja, sekä monipuolistaneet maakunnan taloutta.

3. Soiden ennallistaminen ja turvemaiden kestävä käyttö

Turvetuotannon vähentyessä Etelä-Pohjanmaalla poistuu tuotantokäytöstä tuhansia hehtaareja suoalaa v. 2030 mennessä. Ilmastoneutraaliin talouteen siirryttäessä turvemaiden maankäytössä on keskeistä huomioida kasvihuonekaasupäästöihin, hiilensidontaan, vesistöihin ja luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvat vaikutukset.

Etelä-Pohjanmaalla tarvitaan turvemaiden kestäväan käyttöön liittyviä selvityksiä, pilotoiteja ja tutkimuksia sekä näiden tulosten soveltamista maankäytön suunnittelussa. Maakunnassa on koottava turvevaroihin liittyvää tilannetietoa ja edistettävä jälkikäyttösuunnittelua. Turvetuotantoalueiden käyttötarkoituksen muuttamista esim. matkailuun ja tuuli- tai aurinkoenergian tuotantoon on selvitettävä ja edistettävä.

Etelä-Pohjanmaalla on edistettävä turvetuotannosta poistuvien alueiden ennallistamista. Maakunnassa on runsaasti potentiaalia mm. alueiden ennallistamisessa tulva-altaiksi, mikä vaikuttaa myönteisesti mm. vesistö- ja ilmastopäästöihin ja ilmastomuutokseen sopeutumiseen tulvasuojelua edistämällä.

Turvemaiden kestäväan käyttöön liittyy maakunnassa osaamis- ja neuvontatarpeita. Niitä kehittämällä voidaan edistää mm. turvealan yritysten uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

Kehitystavoitteet v. 2030 mennessä: Turvetuotannosta poistuneilla alueilla on siirrytty kestävästi seuraavaan maankäyttömuotoon ja ominaisuuksiltaan sopivat suot on ennallistettu. Turvemaista ja niiden kestävästä käytöstä on maakunnassa hyvä tilannekuva, ja maanomistajat saavat tukea turvemaiden suunnitteluun. Soiden ennallistaminen ja turvemaiden kestävä käyttö on luonut uusia työpaikkoja ja siihen liittyvä osaaminen on vahvistunut. Turvemaiden maankäytössä on varmistettu, että turpeen sisältämät hiilivarastot eivät vapaudu ilmakehään.

— Kehitystarpeet, jotta voidaan vastata siirtymähaasteisiin

— Tavoitteet ja tulokset, joita odotetaan JTF-toimintalinjan täytäntöönpanosta, mukaan lukien sen odotettu vaikutus työpaikkojen luomiseen ja säilyttämiseen

2.3 Johdonmukaisuus muihin asiaan liittyviin kansallisiin ja alueellisiin strategioihin ja suunnitelmiin nähden

Viite: 11 artiklan 2 kohdan e alakohta

Tekstikenttä (6 000)

JTF-suunnitelman yhteys Suomen kansalliseen yhdenmukaiseen energia- ja ilmastosuunnitelmaan

Suomen kansallisen yhdenmukaisen energia- ja ilmastosuunnitelman tavoitteet perustuvat Marinin hallitusohjelman tavoitteisiin. Etelä-Pohjanmaan alueellinen JTF-suunnitelma tukee hallitusohjelman tavoitteen toteutumista: energiaturpeen käytön vähentäminen on tunnustettu kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen kannalta keskeiseksi asiaksi maakunnassa. Toisaalta maakunnassa on myös pyrkimys siihen, että energiaturpeen korvaaminen puuenergialla ei johda hiilinielujen heikentymiseen, vaan energiantuotantoa monipuolistetaan ja se tulee jatkossa perustumaan myös polttoon perustumattomiin menetelmiin.

Suomen kansallisen yhdenmukaisen energia- ja ilmastosuunnitelman tavoitteet uusiutuvan energiatuotannon lisäämisestä, maankäyttösektorin päästöjen vähentämisestä (ml. soiden ja turvemaiden päästöjen vähentämiskeinot) ja vähähiiliseen talouteen siirtymisen lisäpanostuksista mm. biotalouden ja puhtaan teknologian ratkaisujen kautta ovat keskeisiä myös Etelä-Pohjanmaan alueellisessa JTF-siirtymäsuunnitelmassa. Suunnitelma on yhdenmukainen myös mm. rakennusten päästöttömään lämmöntuotantoon siirtymisen tavoitteen sekä ilmastoystävällisen ruokapolitiikan edistämisen kanssa.

JTF-suunnitelman yhteys Etelä-Pohjanmaan maakuntastrategian ilmastotavoitteisiin

Etelä-Pohjanmaan JTF-suunnitelman toimet ovat yhteensopivia Etelä-Pohjanmaan maakuntastrategian ja siinä esitettyjen ilmastotavoitteiden kanssa. Maakuntastrategiassa asetetaan tavoitteeksi päästöjen leikkaaminen 80 % vuoden 2005 tasosta, mikä edellyttää maakunnassa mm. panostamista kestäväan ruokajärjestelmään ja päästöttömään energiantuotantoon sekä hiilinielujen vahvistamiseen.

JTF-suunnitelman yhteys älykkään erikoistumisen strategiaan

Etelä-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen strategian tavoitteena on edistää elinkeinoelämän uudistumista ja vastata tulevaisuuden tarpeisiin valituilla elinkeinopainoaloilla. Maakunnan alueellinen JTF-suunnitelma kytkeytyy älykkäässä erikoistumisessa seuraaviin kokonaisuuksiin: ilmastoviisas Etelä-Pohjanmaa, kestävät ruokajärjestelmät ja biotalouden uudet ratkaisut, älykkäät teknologiat sekä hyvinvointi- ja elämystalous. Älykkään erikoistumisen sisällöissä on keskeistä myös innovaatioekosysteemien vahvistaminen ja kansainvälinen verkottuminen. JTF-suunnitelman tavoitteena on edistää yritysten ja työntekijöiden osaamisen tasoa sekä kehittää ratkaisuja ilmasto- ja ympäristöasioihin. Nämä tavoitteet ovat mukana myös älykkään erikoistumisen strategiassa.

Älykkään erikoistumisen strategian mukaisesti kestävien ruokajärjestelmien tulevaisuuden vaatimuksiin vastataan JTF-suunnitelmassa mm. edistämällä maataloilla ja puutarhoissa käytettyjen kasvu- ja kuiviketurpeiden vaihtoehtoisten materiaalien kehittämistä sekä panostamalla energiaratkaisuihin, jotka tukevat koko ruokaketjun kestävyttä, kannattavuutta ja toimintavarmuutta. Älykkään erikoistumisen strategian mukaan maakunnan tavoitteena on kestäväällä tavalla tuotettu energia, mikä on keskeinen tavoite myös alueellisessa JTF-siirtymäsuunnitelmassa. Rahaston toimien avulla maakunnan potentiaali uusiutuvassa energiassa voidaan ottaa paremmin käyttöön edistämällä samalla niihin liittyviä T&K-panostuksia.

Älykkään erikoistumisen strategiassa maakunnan vahvuuksiksi tunnistetut tiheä ja monipuolinen yrityskehitys sekä yrittäjämäinen toimintatapa luovat perustan myös oikeudenmukaisen siirtymän suunnittelussa. Rahaston avulla voidaan tukea elinkeinoelämän uudistamista ja monipuolistamista sekä kasvuyrittäjyyden ja kansainvälistymisen kehitysharppausta. Etelä-Pohjanmaan alueellisessa siirtymäsuunnitelmassa esitetyt toimenpiteet mahdollistavat laajan toimijajoukon osallistumisen aluetalouden monipuolistamiseen.

JTF-suunnitelman yhteys Etelä-Pohjanmaan ilmasto- ja kiertotaloustiekarttaan

Etelä-Pohjanmaan JTF-suunnitelmassa esitetyt toimet tukevat maakunnan kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä, uusiutuvan energian osuuden kasvattamista sekä kiertotalouden vahvistamista, jotka ovat ilmasto- ja kiertotaloustiekartan keskeisiä sisältöjä. Nämä luovat aluetaloudelle uusia mahdollisuuksia.

JTF-suunnitelman yhteys Etelä- ja Keski-Pohjanmaan metsäohjelmaan

Etelä- ja Keski-Pohjanmaan metsäohjelmassa 2021–25 strategisina linjauksina ovat mm. suometsät, metsään ja puuhun perustuvien elinkeinojen kehittäminen sekä metsien tila- ja omistusrakenteen kehittäminen. Nämä ovat yhteensopivia alueellisen JTF-suunnitelman kanssa.

JTF-suunnitelman yhteys alue- ja rakennepolitiikan rahastoihin sekä CAP-rahastoon

Merkittäviä EU-ohjelmia Etelä-Pohjanmaalla ovat Suomen CAP-suunnitelma 2023–2027 sekä alue- ja rakennepolitiikan ohjelma 2021–2027. Alue- ja rakennepolitiikan ohjelma sisältää kolme rahastoa: rakennerahastot EAKR (Euroopan aluekehitysrahasto) ja ESR (Euroopan sosiaalirahasto) sekä JTF-rahasto (oikeudenmukaisen siirtymän rahasto). CAP-rahaston sekä alue- ja rakennepolitiikan ohjelman eri rahastojen synergia muodostuu elinkeino-, energia-, ilmasto-, digitalisaatio-, innovaatio-, koulutus- ja työllisyysjärjestelmöissä. Alueellista kehittämisrahoitusta yhteensovitetaan ja koordinoitetaan maakunnan yhteistyöryhmässä (MYR).

Seinäjoen kaupunki ja valtio ovat solmineet ekosysteemisopimuksen teemalla Älykäs vihreä kasvu. Rahoitus sopimuksen toimenpiteille osoitetaan kestävän kaupunkikehittämisen EAKR-rahoituksesta. Sopimuksen sisällöt (ruokaekosysteemin kestävä uudistuminen ja älykkäästi uudistuva teollisuus) tukevat alueellisen JTF-suunnitelman sisältöjä.

- Älykkään erikoistumisen strategiat
- Asetuksen (EU) 2021/... 29 artiklassa tarkoitetut alueelliset strategiat
- Muut alueelliset tai kansalliset kehityssuunnitelmat

2.4 Suunnitellut toimintatyyppit

Tekstikenttä (12 000)

JTF-rahaston toimenpiteillä edistetään Etelä-Pohjanmaan alueellisessa suunnitelmassa asetettujen kehitystavoitteiden toteutumista: yritystoiminnan ja osaamisen vahvistamista hiilineutraaliin talouteen siirtymisessä, uusiutuvan energiantuotannon kasvattamista, sekä soiden ennallistamista ja turvemaiden kestävä käyttöä. Lisäksi on JTF:n tekninen

tuki omana toimintatyyppinään. Rahaston toimenpiteet tukevat maakunnan älykkään erikoistumisen strategian tavoitteita ja niitä voidaan toteuttaa koko Etelä-Pohjanmaan maakunnan alueella.

JTF-rahastolla toteutettavien toimenpiteiden tulee noudattaa “ei merkittävää haittaa” (Do no significant harm, DNSH) ja saastuttaja maksaa -periaatteita, sekä voimassa olevaa kansallista ja eurooppalaista lainsäädäntöä, mm. uusiutuvan energian direktiiviä (RED II). Hakijoiden on hakemusvaiheessa arvioitava toiminnan tai selvi-tyksen kohteena olevan toiminnan ympäristövaikutuksia ja tehtävä suunnitelma toiminnan vaikutuksista sekä mini-moisesta tai vähentämisestä lähtötilanteeseen nähden.

1. Yritystoiminnan ja osaamisen vahvistaminen hiilineutraaliin talouteen siirtymisessä

Tuettava toiminta:

- Pk-yritysten kasvu, kansainvälistyminen ja innovointivalmiudet (ml. liiketoiminta- ja markkinointiosaami-nen), toimintaa uudistavat ja tuottavuutta lisäävät investoinnit sekä tuotteiden, palveluiden ja tuotantomene-telmien kehittäminen
- Elinkeinoelämälähtöinen innovaatiotoiminta ja TKI-yhteistyö; yritysten ja tutkimuksen yhteishankkeet
- Uusi tai uudistuva liiketoiminta, (ml. yritysverkostojen kehittäminen, yrityskiihdyttämö- ja hautomomallit) sekä yritysten jatkuvuus omistajavaihdoksin
- Turvesektorin yrittäjien ja turvesektorin muiden toimijoiden osaamisen ja valmiuksien kehittäminen mm. puunkorjuun ja turvesoiden ennallistamisen aloilla uuden liiketoiminnan mahdollistamiseksi
- Uudelleen koulutus ja uusien taitojen hankkiminen; ensisijainen kohderyhmä turvesektorilta työttömiksi jää-neet tai työttömyysuhanalaiset erityiskohteena nuoret
- Uudet innovaatiot turpeen korvaamiseksi ja turpeen uudet innovatiiviset käyttömuodot
- Pk-yritysten bio- ja kiertotalouskonseptit

JTF-rahaston toimenpiteillä vahvistetaan Etelä-Pohjanmaan pk-yrityssektorin uudistumista ja kasvua sekä tuotta-vuutta lisääviä investointeja. Maakunnassa panostetaan energiatehokkaiden, ympäristöystävällisten, korkeamman jalostusasteen tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittämiseen sekä sivuvirtojen hyödyntämiseen eri toimialoilla. Toimissa ovat keskeisiä neuvonta- ja omistajanvaihdospalvelut, toimintaympäristön ja koulutustarpei-den ennakointi sekä erilaiset selvitykset.

Toimia kohdennetaan maakunnan elinkeinorakenteen ja talouden monipuolistamiseen. Niistä keskeisimpiä ovat Etelä-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen strategian mukaisesti kestävä ruokaekosysteemin ja biotalouden uusien ratkaisujen kehittäminen, älykkäisiin teknologioihin liittyvät toimenpiteet sekä hyvinvointi- ja elämäntalouden inno-vaatiot ja toimenpiteet. Älykkään erikoistumisen strategian mukaan kehitysmahdollisuuksia on aloittavien ja kasva-vien yritysten toimenpiteissä, kiertotalouden ja digitalisoinnin toimenpiteissä, innovaatioiden ja yritysten uudistami-sen toimenpiteissä sekä kansainvälistymistä edistävissä toimissa. Toimenpiteinä vauhditetaan kestäviä teknologiain-novaatioita ja kestävyysinvestointeja.

Etelä-Pohjanmaalla kohdennetaan toimia ympäristöturpeeseen liittyvien tilannekuvien laadintaan sekä selvitys- ja tutkimustyöhön. Ympäristöturpeiden vaihtoehtojen materiaalien kehittämiseen ja niiden käyttöönoton edistämiseen sekä turpeen uusien innovatiivisten käyttömuotojen kehittämiseen liittyvät toimet ovat maakunnassa keskeisiä.

Maakunnan elinkeinoelämän uudistamiseksi sekä osaamistarpeiden ja vihreän siirtymän edistämiseksi toimia koh-dennetaan koulutukseen, tutkimukseen ja innovaatiotoimintaan, demonstraatio- ja oppimisympäristöihin sekä alueen vetovoimaisuuteen. Koulutustoimia kohdistetaan ensisijaisesti turvesektorilta työttömiksi jääneisiin ja työttö-myysuhanalaisiin, erityiskohderyhmänä nuoret.

Keskeistä on toteuttaa alueellisen metsäohjelman mukaisia toimenpiteitä (kokonaiskestävä metsätalous, tutkimuk-seen ja näyttöihin perustuva metsänhoito, suometsien kokonaiskestävä käyttö, fossiilisten raaka-aineiden korvaami-nen puuperäisillä materiaaleilla tuotteissa ja polttoaineissa).

Laajakaistahankkeet rahoitetaan pilareista II tai III.

2. Uusiutuvan energiantuotannon kasvattaminen

Tuettava toiminta:

- Uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden uudet ratkaisut ja TKI
- Pk-yritysten kasvu, kansainvälistyminen ja innovointivalmiudet (ml. liiketoiminta- ja markkinointiosaaminen), toimintaa uudistavat ja tuottavuutta lisäävät investoinnit sekä tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittäminen
- Pk-yritysten bio- ja kiertotalouskonseptit
- Elinkeinoelämäälähtöinen innovaatiotoiminta ja TKI-yhteistyö; yritysten ja tutkimuksen yhteishankkeet
- Turvesektorin yrittäjien ja turvesektorin muiden toimijoiden osaamisen ja valmiuksien kehittäminen mm. puunkorjuun ja turvesoiden ennallistamisen aloilla uuden liiketoiminnan mahdollistamiseksi
- Polttoon perustuvan ja perustumattoman teknologian lisäinvestoinnit (pilarit II ja III)

JTF-rahaston toimenpiteillä edistetään Etelä-Pohjanmaan energiantuotannon uudistamista älykkään erikoistumisen Ilmastoviisas Etelä-Pohjanmaa -painipisteen mukaisesti. Keskeistä on uusiutuvan energian tuotantoon ja energiatehokkuuden uusiin ratkaisuihin liittyvä TKI-toiminta ja -yhteistyö. Etelä-Pohjanmaata kehitetään uusiutuvan energian tuottamiseen erikoistuvana maakuntana, jolloin yhteistyössä ovat mukana yritykset, kehittämisorganisaatiot, oppilaitokset, tutkimuslaitokset, korkeakoulut, järjestöt ja julkinen sektori.

Uusiutuvan energiantuotannon ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi polttoon perustumattomiin lämmöntuotantoratkaisuihin, kestäväan sähköntuotantoon tai energiajärjestelmän sektori-integraatioon. Etelä-Pohjanmaalla keskeiset toimet liittyvät mm. paikallisesti tuotetun kestäväan bioenergian käyttöön, maatalouden ja elintarviketeollisuuden sivuvirtojen hyödyntämiseen paikallisessa biokaasun tuotannossa, turvetuotantoalueiden jälkikäyttöön energiantuotannossa (mm. aurinko- ja tuulivoima, energiakasvit) ja hajautettuun energiantuotantoon. Ratkaisujen toteuttamista tuetaan erilaisilla selvityshankkeilla.

Lyhyellä aikavälillä turvetta on välttämätöntä korvata polttoon perustuvassa energiantuotannossa puulla. Suomen mittakaavassa neljännes energiahakkeesta on tuotu Venäjältä. Ukrainan sodalla on välittömiä vaikutuksia Suomen energian tuotantoon, ja nyt on kaikin keinoin edistettävä kotimaisen bioenergian tehokkaampaa hyödyntämistä. Bioenergian laajempi hyödyntäminen tuo alueelle myönteisiä työllisyysvaikutuksia, jotka voivat osin kohdistua turvetuotannosta työttömäksi jääneisiin. Bioenergian varastointi on yksi pullonkaula sen hyödyntämiselle, joten on tärkeää tukea bioenergiaterminaalien kehittämiseen liittyviä investointeja.

Toimia kohdennetaan pk-yritysten osaamisen ja toiminnan kehittämiseen sekä uuteen liiketoimintaan kestäväan energiantuotannon ja energiatehokkuuden saralla. Maakunnassa tuetaan energian käytön tehostamista kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla.

Toimia suunnataan energia-alan osaamisen vahvistamiseen maakunnassa. Turvesektorin toimijoiden osaamista vahvistetaan liittyen mm. puunkorjuuseen.

Polttoon perustuvan ja polttoon perustumattoman energiantuotantoteknologian lisäinvestoinnit sekä bioenergian hankintaan liittyvän tiedon ja siltojen investoinnit rahoitetaan JTM:n pilareista II tai III.

3. Soiden ennallistaminen ja turvemaiden kestävä käyttö

Tuettava toiminta:

- Turvetuotannosta poistuvien soiden ennallistaminen sekä selvitykset ja pilotoinnit niiden ennallistamisen ja jälkikäytön edellytyksistä ja mahdollisuuksista
- Elinkeinoelämäälähtöinen innovaatiotoiminta ja TKI-yhteistyö; yritysten ja tutkimuksen yhteishankkeet
- Turvesektorin yrittäjien ja turvesektorin muiden toimijoiden osaamisen ja valmiuksien kehittäminen mm. puunkorjuun ja turvesoiden ennallistamisen aloilla uuden liiketoiminnan mahdollistamiseksi
- Uudelleen koulutus ja uusien taitojen hankkiminen; ensisijainen kohderyhmä turvesektorilta työttömiksi jääneet tai työttömyysuhanalaiset erityiskohteena nuoret

JTF-rahaston toimenpiteillä edistetään turvemaiden kestävää käyttöä älykkään erikoistumisen Ilmastoviisas Etelä-Pohjanmaa -painipisteen mukaisesti.

Keskeinen toimi Etelä-Pohjanmaalla on turvetuotannosta poistuvien soiden ennallistaminen, jolla on pitkällä tähtäimellä myönteisiä vaikutuksia vesistö- ja ilmastopäästöihin, luonnon monimuotoisuuteen sekä ilmastomuutokseen sopeutumiseen mm. tulvasuojelua edistämällä.

Toimia kohdennetaan soiden ennallistamiseen sekä turvetuotannosta poistuvien alueiden kestävään jälkihoitoon ja -käyttöön liittyviin selvityksiin, pilotoiteihin ja TKI-toimintaan. Vastaavia toimia kohdennetaan myös turvetuotannosta poistuvien alueiden käyttötarkoituksen muuttamiseen (esim. aurinko- tai tuulivoima-alueet, läjitysalueet, matkailu). Etelä-Pohjanmaalla on tarpeen selvittää mm. erilaisten jälkikäyttömuotojen ilmasto- ja ympäristövaikutuksia, ilmasto- ja kosteikkoviljelyn mahdollisuuksia sekä turvetuotannon, suometsätalouden ja turvepeltojen viljelyn kestäviä toimintatapoja. Tarpeita on myös turvetuotannon kuormittamisen vesistöjen kunnostamisessa ja ennallistamisessa, sekä turvetuotantoalueiden vesienkäsitteilyrakenteiden ylläpidossa.

Etelä-Pohjanmaalla kohdennetaan toimia soiden ennallistamisen ja turvemaiden kestäväin käytön osaamisen kasvattamiseen, sekä niihin liittyvän yritystoiminnan kehittämiseen. Keskeinen toimenpide liittyy turvemaiden kestäväin käytön osaamisklusterin perustamiseen ja toiminnan käynnistämiseen.

Maakunnassa tarvitaan toimia soiden ennallistamiseen ja turvemaiden kestäväin käyttöön liittyvän tiedon jakamiseen maanomistajille neuvonta- ja koulutuspalveluiden avulla.

4. Tekninen tuki

Tuettava toiminta:

- tekninen tuki

Teknisellä tuella katetaan JTF-rahaston tehokkaan hallinnoinnin ja käytön kannalta välttämättömiä toimia, kuten kumppaneiden valmiuksien kehittämistä sekä rahoituksen tarjoamisen valmisteluun, koulutukseen, hallinnointiin, seurantaan, arviointiin, näkyvyyteen ja viestintään liittyviä tehtäviä.

Viite: 11 artiklan 2 kohdan g alakohta

— Suunnitellut toimintatyytit ja niiden odotettu panos ilmastosiirtymän vaikutuksen lieventämiseen

Viite: 11 artiklan 2 kohdan h alakohta

Täytetään vain, jos tukea myönnetään muihin yrityksiin kuin pk-yrityksiin tehtäviin tuotannollisiin investointeihin:

— suuntaa-antava luettelo tuettavista toimista ja yrityksistä sekä kunkin osalta perustelu tällaisen tuen tarpeellisuudesta puuteanalyysillä, jossa osoitetaan, että jos investointia ei tehdä, odotettu menetettyjen työpaikkojen määrä ylittäisi odotetun uusien työpaikkojen määrän

Tämä kohta päivitetään tai täytetään alueellisen oikeudenmukaista siirtymää koskevan suunnitelman tarkistuksen yhteydessä riippuen tällaisen tuen myöntämistä koskevasta päätöksestä.

Viite: 11 artiklan 2 kohdan i alakohta

Täytetään vain, jos tukea myönnetään investointeihin, joilla pyritään vähentämään direktiivin 2003/87/EY liitteessä I luetellusta toiminnasta syntyviä kasvihuonekaasupäästöjä:

— luettelo tuettavista toimista ja perustelut, jotka osoittavat, että toimet edistävät siirtymistä ilmastoneutraaliin talouteen ja johtavat kasvihuonekaasupäästöjen merkittävään vähenemiseen siten, että päästöt alittavat merkittävästi direktiivin 2003/87/EY mukaiset ilmaisaon laskemiseen käytettävät vertailuarvot, ja edellyttäen, että toimi on tarpeen, jotta voidaan säilyttää merkittävä määrä työpaikkoja

Tämä kohta päivitetään tai täytetään JTF-rahaston alueellisen oikeudenmukaista siirtymää koskevan suunnitelman tarkistuksen yhteydessä riippuen tällaisen tuen myöntämistä koskevasta päätöksestä.

Viite: 11 artiklan 2 kohdan j alakohta

— Suunniteltujen toimien synergia ja täydentävyys muiden asiaan liittyvien Investoinnit työpaikkoihin ja kasvuun -tavoitteeseen kuuluvien unionin ohjelmien (siirtymäprosessin tukeminen) ja muiden rahoitusvälineiden (unionin päästökauppajärjestelmän modernisaatorahasto) kanssa yksilöllisten kehitystarpeiden käsittelyssä

Viite: 11 artiklan 2 kohdan k alakohta ja 11 artiklan 5 kohta

— synergia ja täydentävyys oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin muista pilareista suunnitellun tuen kanssa
— toimialat ja aihealueet, joiden tukemista suunnitellaan muiden pilareiden mukaisesti

Alueellinen suunnitelma luo edellytyksiä investoinneille, joita voidaan rahoittaa oikeudenmukaisen siirtymän kahden muun pilarin (II ja III) kautta. Pilarin II Invest EU -rahoitusta hyödynnetään laina-, lainatakaus- ja pääomasijoitusinstrumentteihin, jotka tukevat yritystoiminnan kehittymistä aluetalouden vahvistamiseksi ja uusien korvaavien työllisyysmahdollisuuksien luomiseksi. Pilarin III julkisen sektorin lainainstrumentteja hyödynnetään mm. kuntien, kuntayhtymien ja julkisten liikelaitosten investointeihin.

Pilarista II (Invest EU) rahoitettavia hankkeita ovat erityisesti:

- kestävään infrastruktuuriin (energia ja energiainfrastruktuuri, digitaalinen saavutettavuus, raaka-aineiden tarjonta ja prosessit sekä luonto- ja ympäristöinfrastruktuuri),
- tutkimus-, innovaatio- ja digitalisaatioon (tutkimus, tuotekehitys- ja innovaatiot sekä demonstraatio-, käyttöönotto- ja skaalaus), sekä
- pk-yritysten rahoituksen saatavuuteen ja pääomatukeen liittyviä hankkeita.

Pilarista III (julkisen sektorin lainajärjestelyt) rahoitettavia hankkeita ovat esimerkiksi investoinnit liikenteeseen sekä energia- ja lämpölaitosten kaukolämpöverkkojen modernisointiin. Turpeen energiakäytön väheneminen johtaa turvetta polttoaineena käytävissä energialaitoksissa teknologisiin muutoksiin (konversiomuutokset), joihin liittyvien investointien tarve on Etelä-Pohjanmaalla n. 258 milj. € vuosina 2021–40.

3. Hallintomenettelyt

Viite: 11 artiklan 2 kohdan f alakohta

Tekstikenttä (5 000)

3.1 Kumppanuus

— Järjestelyt, joilla otetaan kumppanit mukaan alueellisen oikeudenmukaista siirtymää koskevan suunnitelman laatimiseen, toteuttamiseen, seurantaan ja arviointiin;
— Julkisen kuulemisen tulokset

EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma on yhteinen koko Manner-Suomelle. JTF on yksi ohjelman rahastoista. Hallintoviranomainen eli työ- ja elinkeinoministeriö on ohjannut valmisteluprosessia, ja maakunnan liitto on johtanut alueellista valmistelua. JTF-valmistelua on Suomessa tukenut ”Alueellisten oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelmien valmistelutuki Suomessa -hanke”, jossa myös Etelä-Pohjanmaa on ollut hyödynsaajana.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman valmistelua ohjaavat kumppanuusperiaate ja suomalainen hallintoperinne, joka korostaa kuulemistä, sekä alue- ja rakennepolitiikan rahastojen toimintaa säätelevä lainsäädäntö, jossa on määritetty kumppaneiden osallistuminen EU-ohjelmien valmisteluun ja toimeenpanoon. Valmistelutyö tehdään yhteistyössä maakunnan liittojen, valtion viranomaisten, kuntien ja muiden ohjelmien toteuttamiseen osallistuvien tahojen kanssa.

JTF-maakunnat käynnistivät v. 2020 työskentelyä tukemaan kansallisen JTF-koordinaatioryhmän, josta muodostui tärkeä keskustelufoorumi hallintoviranomaisen ja maakuntien kesken. JTF-valmistelua on käsitelty myös Koheesio 2021+ -työryhmässä.

Kumppanuusperiaatetta on noudatettu Etelä-Pohjanmaan valmistelussa maakunnan yhteistyöryhmän, sen sihteeristön, maakuntahallituksen, sidosryhmätilaisuuksien, työpajojen ja keskustelujen kautta. Maakunnan yhteistyöryhmässä ovat edustettuna alueen kunnat ja maakunnan liitto, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Keski-Suomen ELY-keskus sekä alueen kehittämisen kannalta keskeiset tahot, kuten työmarkkina- ja elinkeinojärjestöt sekä muut kansalaisyhteiskuntaa edustavat järjestöt.

Valmistelusta on vastannut Etelä-Pohjanmaan liitto yhteistyössä Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen kanssa. Valmistelua on tukenut laaja-alainen asiantuntijaryhmä, jossa on ollut edustettuna mm. turveyrittäjiä, kaukolämpöyhtiöitä, kuntia, tutkimus- ja koulutusorganisaatioita ja luonnonsuojelujärjestö. Maakunnassa toteutettiin sidosryhmätilaisuuksia ja työpajoja, joihin on osallistunut yrittäjiä, kuntien, koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden, kehitysyhtiöiden ja elinkeinoelämän edustajia.

Etelä-Pohjanmaalla toteutettiin yhteistyössä Sitran (Suomen itsenäisyyden juhlarahasto) kanssa turvekeskustelu liittyen turvealan oikeudenmukaiseen siirtymään liittyviin haasteisiin ja mahdollisuuksiin. Keskusteluun osallistui mm. turvealalla ja liitännäisillä aloilla työskenteleviä sekä elinkeinojen ja osaamisen parissa työskenteleviä. Suunnitteluun osallistettiin myös nuoria järjestämällä maaseutunuorille (alle 35-vuotiaita maa- ja metsätaloustuottajain keskusliiton jäseniä) kaksi keskustelu- ja työpajatilaisuutta.

3.2 Seuranta ja arviointi

— Suunniteltu seuranta ja arviointi, mukaan luettuna indikaattorit, joilla mitataan suunnitelman kykyä saavuttaa tavoitteensa

Maakunnan yhteistyöryhmä seuraa ja arvioi ohjelman toimeenpanoa ja raportoi EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toteutumisesta hallintoviranomaiselle. Ohjelman toteutumistilannetta seurataan ohjelmalle asetettujen tulosten ja tuotosindikaattoreiden perusteella sekä arvioinneilla.

Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö hoitaa maakunnan yhteistyöryhmän valmistelu-, esittely- ja täytäntöönpanotehtäviä. Sihteeristön tehtävänä on seurata toimeenpanoa ja ohjelmalle asetettujen tavoitteiden toteutumistilannetta ja raportoida niistä yhteistyöryhmälle..

Sihteeristö analysoi seurantatiedot ja esittää tarvittaessa yhteistyöryhmälle päätettäväksi korjaavia toimenpiteitä, joilla suunnitelman toimeenpanoa edistetään.

Hanketason tulos- ja tuotoskohtaista toteumaa seurataan välittävän viranomaisen toimesta sekä hankkeille asetettavissa ohjausryhmissä.

Tuotosindikaattorit

Tunnus (5)	Indikaattori (255)	Mittayksikkö	Välitavoite (2024)	Tavoite (2029)
RCO01	Tuetut yritykset	kpl	36	180
RCO02	Avustuksilla tuetut yritykset	kpl	26	130
RCO04	De minimis –tukea saaneet yritykset	kpl	10	50
RCO05	Tuetut uudet yritykset	kpl	8	39
RCO07	Yhteisiin tutkimushankkeisiin osallistuvat tutkimusorganisaatiot	kpl	2	10
RCO10	Yritykset yhteistyössä tutkimuslaitosten kanssa	kpl	80	400
RCO38	Turvetuotannosta poistuvien soiden ennallistettu tai jälkikäyttöön otetun maaperän pinta-ala	ha	800	4000
EECO07	18-29 -vuotiaiden nuorten lukumäärä	kpl	17	85

Tulosindikaattorit

Tunnus (5)	Indikaattori (255)	Mittayksikkö	Tavoite (2029)
RCR01	Tuettuihin yksiköihin luodut työpaikat	kpl	300

RCR03	Tuote- tai prosessi-innovaatioita toteuttavat pienet ja keskisuuret yritykset (pk-yritykset)	kpl	60
RCR19	Yritykset, joilla on suurempi liikevaihto	kpl	130
EECR03	Osallistujat, jotka saavat ammattipätevyyden jättäessään toimen	kpl	

3.3 Koordinointi- ja seurantaelin/-elimet

Elin tai elimet, jotka ovat vastuussa suunnitelman täytäntöönpanon koordinoinnista ja seurannasta, ja niiden tehtävät

Etelä-Pohjanmaan liitto vastaa EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman alueellisesta valmistelusta ja alueellisen rahoitussuunnitelman valmistelusta Etelä-Pohjanmaalla.

Maakunnan yhteistyöryhmä vastaa eri rahastojen välisestä yhteensovittamisesta ja edesauttaa laajojen, aluekehittämisen kannalta merkittävien hankekokonaisuuksien valmistelua ja edistää niiden toteutusta. Maakunnan yhteistyöryhmä raportoi EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toteutumisesta hallintoviranomaiselle ja esittää sille ohjelmaa koskevia muutostarpeita sekä tiedottaa ohjelman toimeenpanosta.

Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö hoitaa ja koordinoi rahastojen valmistelu-, esittely- ja täytäntöönpanotehtäviä. Sihteeristön tehtävänä on seurata maakunnan alueella rahoitettaviksi ehdotettuja hankkeita ja raportoida niistä yhteistyöryhmälle.

Välittävinä toimieliminä toimivat Etelä-Pohjanmaan liitto ja Keski-Suomen ELY-keskus. Niiden tehtävät ja toimivalta on määritelty aluekehityslainsäädännössä. JTF:n toimeenpano huomioidaan välittävien viranomaisten hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksissa. Toimeenpanossa hyödynnetään EURA2021-tietojärjestelmää.

4. Ohjelmakohtaiset tuotos- ja tulosindikaattorit

Viite: 12 artiklan 1 kohta

Täytetään vain, jos tarkoitus on vahvistaa ohjelmakohtaisia indikaattoreita:

— perustellaan ohjelmakohtaisten tuotos- tai tulosindikaattoreiden tarve suunniteltujen toimien tyyppien perusteella

Suunnitelman interventiologiikka edellyttää ohjelmakohtaisia indikaattoreita, koska yhteiset indikaattorit eivät tarjoa riittävän kohdennettuja mittareita kaikkien toimintatyypeillä tavoiteltavien tuloksien mittaamiseen. Listaus/maininnat toimintatyypeistä/konkreettisista tavoitteista, joiden toteutumista ohjelmakohtaisilla indikaattoreilla seurataan.

NR01 Verkostojen ja innovaatioekosysteemien kehittämät innovaatiot, tuotteet ja palvelut

- Liittyy erityisesti toimintatyyppeihin “Elinkeinoelämälähtöinen innovaatiotoiminta ja TKI-yhteistyö; yritysten ja tutkimuksen yhteishankkeet” sekä “Uudet innovaatiot turpeen korvaamiseksi ja turpeen uudet innovatiiviset käyttömuodot”

NR03 Pk-yritykset, jotka aloittavat uuden liiketoiminnan

- Liittyy erityisesti toimintatyyppeihin “Pk-yritysten kasvu, kansainvälistyminen ja innovointivalmiudet (ml. liiketoiminta- ja markkinointiosaaminen), toimintaa uudistavat ja tuottavuutta lisäävät investoinnit sekä tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittäminen”, “Elinkeinoelämälähtöinen innovaatiotoiminta ja TKI-yhteistyö; yritysten ja tutkimuksen yhteishankkeet”, “Uusi tai uudistuva liiketoiminta, (ml. yritysverkostojen kehittäminen, yrityskehittämö- ja hautomomallit) sekä yritysten jatkuvuus omistajavaihdoksin” sekä “Pk-yritysten bio- ja kiertotalouskonseptit”

NR09 Pk-yritykset, jotka aloittavat energiatehokkuuteen tai uusiutuvan energian ratkaisuihin perustuvaa uutta liiketoimintaa

- Liittyy erityisesti toimintatyyppiin “Uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden uudet ratkaisut ja TKI”

Taulukko 1.

Tuotosindikaattorit

Eritystavoite	Tunnus (5)	Indikaattori (255)	Mittayksikkö	Välitavoite (2024)	Tavoite (2029)
Antaa alueille ja ihmisille mahdollisuus käsitellä niitä sosiaalisia, työllisyyteen liittyviä, taloudellisia ja ympäristöön liittyviä vaikutuksia, joita on pyrkimyksellä saavuttaa vuotta 2030 koskeva unionin energia- ja ilmastotavoite ja unionin siirtymisellä ilmastoneutraaliin talouteen vuoteen 2050 mennessä Pariisin sopimuksen mukaisesti					
	RCO01	Tuetut yritykset	kpl	36	180
	RCO02	Avustuksilla tuetut yritykset	kpl	26	130
	RCO04	De minimis –tukea saaneet yritykset	kpl	10	50
	RCO05	Tuetut uudet yritykset	kpl	8	39
	RCO07	Yhteisiin tutkimushankkeisiin osallistuvat tutkimusorganisaatiot	kpl	2	10
	RCO10	Yritykset yhteistyössä tutkimuslaitosten kanssa	kpl	80	400
	RCO38	Turvetuotannosta poistuvien soiden ennallistettu tai jälkikäyttöön otetun maaperän pinta-ala	ha	800	4000
	EECO07	18-29 -vuotiaiden nuorten lukumäärä	kpl	17	85

Taulukko 2.

Tulosindikaattori

Erityistavoite	Tunnus (5)	Indikaattori (255)	Mittayksikkö	Perustaso tai viitearvo	Viitevuosi	Tavoite (2029)	Tietolähde [200]	Huomautukset [200]
Antaa alueille ja ihmisille mahdollisuus käsitellä niitä sosiaalisia, työllisyyteen liittyviä, taloudellisia ja ympäristöön liittyviä vaikutuksia, joita on pyrkimyksellä saavuttaa vuotta 2030 koskeva unionin energia- ja ilmastotavoite ja unionin siirtymisellä ilmastoneutraaliin talouteen vuoteen 2050 mennessä Pariisin sopimuksen mukaisesti								
	RCR01	Tuettuihin yksiköihin luodut työpaikat	kpl	0		300		
	RCR03	Tuote- tai prosessi-innovaatioita toteuttavat pienet ja keskisuuret yritykset (pk-yritykset)	kpl	0		60		
	RCR19	Yritykset, joilla on suurempi liikevaihto	kpl	0		130		
	EECR03	Osallistujat, jotka saavat ammattipätevyyden jättäessään toimen	kpl	0		50		
	NR01	Verkostojen ja innovaatio-ekosysteemien kehittämät innovaatiot, tuotteet ja palvelut	kpl	0		120		
	NR03	Pk-yritykset, jotka aloittavat uuden liiketoiminnan	kpl	0		60		
	NR09	Pk-yritykset, jotka aloittavat energiatehokkuuteen tai uusiutuvan energian ratkaisuihin perustuvaa uutta liiketoimintaa	kpl	0		50		